

Υ Π Ο Μ Ν Η Μ Α

ΑΓΑΠΗΤΟΥ Γ. ΤΣΟΠΑΝΑΚΗ  
Ἑφημετέως Γλωσσολογίας

Περί

τῶν σπουδῶν, τῆς δράσεως καὶ τῶν  
ἐπιστημονικῶν αὐτοῦ ἐργασιῶν.

Περί τῆς φωτιστικῆς καὶ ποδοτικῆς διαγωγῆς  
Π ρ ο δ ο ς

Τ Η Ν Φ Ι Λ Ο Σ Ο Φ Ι Κ Η Ν Σ Χ Ο Λ Η Ν  
ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 1949



## Ι. ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

=====

Έγεννήθη εν Σαλάκω Ρόδου τῷ 1908. Έφοίτησα εἰς τὸ δημοτικὸν σχολεῖον τοῦ χωρίου μου καὶ τοῦ γειτονικοῦ, τῶν Ἀπολλώνων, ἐκ τοῦ ὁποῦ ἀπεφοίτησα τῷ 1919. Εἰσήχθη τὸ αὐτὸ ἔτος εἰς τὸ πεντατάξιον " Βενετόκλειον " Γυμνάσιον Ρόδου καὶ ἀπελύθη τῷ 1924. Ένεγράφη τῷ 1925 εἰς τὴν Φιλοσοφικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ ἔτυχον πτυχίου τὸν Νοέμβριον τοῦ 1929 μέ βαθμόν " Λίαν καλῶς ", καὶ Παιδαγωγικοῦ διπλώματος τὸν Δεκέμβριον τοῦ αὐτοῦ ἔτους μέ βαθμόν " καλῶς ".

Υπηρέτησα ὡς καθηγητὴς τοῦ Ἡμιγυμνασίου τῆς Ἑλληνικῆς Κοινότητος Χαρτούμ ( Λουδάν ) τῷ 1930-31.

Κατὰ τὸ 1931-32 ἐνεγράφη εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Πίζης, ὑπεστήριξα δὲ κατὰ τὸ τέλος τοῦ Πανεπιστημιακοῦ ἔτους πρῶτον τύπον ἐναίσιμον διατριβὴν " La fonetica del parlari di Rodi " ( ἡ φωνητικὴ τῶν Ροδιακῶν ἰδιωμάτων ), ἣτις, εἰσηγούμενου τοῦ καθηγητοῦ τῆς Γλωσσολογίας κ. Cl. Merlo , ἔγινε δεκτὴ εὐμενέστατα ὑπὸ τῆς Σχολῆς. Ἀνεκηρύχθη διδάκτωρ φιλολογίας μέ πάντας τοὺς βαθμοὺς καὶ ἔπαινον ( 110/110 con lode )<sup>1)</sup>.

Τὸ ἐπόμενον ἔτος 1932-33, ἐπιτυχῶν εἰς διαγωνισμόν ( concorso a titoli ), εἰσήχθη πρὸς τελειοποίησιν ( corso di perfezionamento ) εἰς τὴν μόνην ἐν Ἰταλίᾳ Scuola Normale Superiore, τῆς Πίζης καὶ ὑπεστήριξα νέαν διατριβὴν: Studio sul dialetto neogreco di Chalohi , τυχοῦσαν ἐπίσης τῆς ἀνωτάτης βαθμολογίας ( 70/70 con lode e la dichiarazione di stampa<sup>2)</sup> ). Κατὰ τὴν διάρκεια τῶν σπουδῶν παρηκολούθησα τοὺς καθηγητὰς Cl. Merlo τῆς Γλωσσολογίας, Belloni-Filippi τῆς Σανσκριτικῆς, A. Manoini τῆς Ἀρχ. Ἑλληνικῆς κ. ἄ.

1) 110 βαθμοὺς ἐπὶ 110 μέτ' ἐπαινοῦ.

2) 70 βαθμοὺς ἐπὶ 70 μέτ' ἐπαινοῦ καὶ δηλώσεως ὅτι ἡ ὑποβληθεῖσα διατριβὴ ἦτο δημοσιεύσιμος.





Κατά τὰ ἐπόμενα ἔτη 1933-1936 ἐδίδαξα εἰς τὸ Βενετόκλειον Ρόδου. Συνελήφθη τὸν Ἰούνιον τοῦ 1936, ἐφυλακίσθη ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν δι' ἐθνικὴν ὄρασιν ἐν τῷ Γυμνασίῳ καὶ ἐξωρίσθη εἰς Ἰταλίαν μέχρι τοῦ Ἰουλίου 1937. Μετὰ τὴν ἐπέμβυσίν μου εἰς Ρόδον, κατέφυγον εἰς Ἀθήνας τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1937, διωρίσθη δὲ τὸν Μάρτιον τοῦ 1938 καθηγητὴς εἰς τὸ Β' Γυμνάσιον ἀρρένων Θεσσαλονίκης ὅπου, μετὰ μικρὰν διακοπὴν λόγῳ προαγωγῆς καὶ μεταθέσεως εἰς τὰ Γυμνάσια Γρεβενῶν καὶ Ζιατίστης <sup>β)</sup> ὑπηρετῶ μέχρι σήμερον.

Τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1944, μετὰ νόμιμον δοκιμασίαν, ἀνεκηρύχθη παμψηφεί Ὑφηγητὴς τῆς Γλωσσολογίας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Θεσ/κης, ὅπου διδάσκω Νεοελληνικὴν Γραμματικὴν καὶ Σύνταξιν μίαν ὥραν καθ' ἑβδομάδα.

Τῷ 1945, ἀμέσως μετὰ τὴν ἐπελευθέρωσιν τῶν Δωδεκανήσων, ἡ Ἐφορεία τῶν Σχολῶν Ρόδου μὲ διώρισε Γενικὸν Ἐπόπτην τῆς Παιδείας, δὲν ἀπεδέχθη ὅμως τὸν διορισμόν, διότι δὲν κατέστη δυνατόν ἡ ὑπηρεσιακὴ μου τακτοποίησις ἐκ μέρους τοῦ Ὑπουργείου λόγῳ τοῦ ὅτι αἱ Ἀγγλικαὶ Ἀρχαὶ Δωδεκανήσων μετεκάλεσαν ἕτερον ἐκπαιδευτικόν ἐξ Ἀλεξανδρείας διὰ τὴν θέσιν ταύτην.

Τελευταίως ὑπηρετήσο ἐπὶ τετράμηνον ( Σεπτέμβριος - Δεκέμβριος 1948) παρὰ τῆς Γεν. Διοικήσεως Δωδεκανήσου ὡς Διευθυντὴς τοῦ Γραφείου Τύπου, κατόπιν προσωπικῆς προσκλήσεως τοῦ Γεν. Διοικητοῦ κ. Ν. Μαυρῆ.

II. Τ Ι Τ Λ Ο Ι  
=====

1. Πτυχίον Φιλοσοφίας Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.
2. Παιδαγωγικὸν ἐνδεικτικὸν Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.
3. Διδακτορικὸν δίπλωμα Πανεπιστημίου Πίζης.
- 4) Δίπλωμα τελειοποιήσεως τῆς Scuola Normale Superiore di Pisa (Κατὰ τὴν διάρκεια τῶν σπουδῶν μου καὶ ἀργότερον, ἔγινον κατόχος τῆς γαλλικῆς, ἰταλικῆς, γερμανικῆς καὶ ἀγγλικῆς).

3) Εἰς Γρεβενὰ ἀπὸ Ὀκτωβρίου 1940-1941. Εἰς Ζιατίστην ἀπὸ Ὀκτωβρίου 1941 μέχρι Μαρτίου 1943.





III. B P Γ A

=====

I. Essai sur la phonétique des parlers de Rhodes.

'Αθήναι 1940 σ. I-L καί I-200 μετά 3 γλωσσογεωγραφικῶν χαρτῶν.

Ἡ μνημονευθεῖσα διδακτορικὴ διατριβή, ἀφοῦ ἔτυχε νέπε-  
φεργασίας καί συμπληρώσεως, ἀπεστάλη εἰς Ρώμην, ὅπου θά ἐδη-  
μοσιεύετο ὡς αὐτοτελὲς παράρτημα τοῦ περιοδικοῦ Studi Bizan-  
tini e Neoellenici, διευθυνομένου ὑπὸ τοῦ γνωστοῦ καθηγητοῦ  
S.G. Mercati. Οὗτος, καθὼς καί ὁ καθηγητὴς τῆς Γλωσσολογίας  
τοῦ Πανεπιστημίου Ρώμης A.Pagliaio, ἐξεφράθησαν κυλακευτικώτα-  
τα περὶ αὐτῆς, ἡ δημοσίευσίς της ὅμως δέν ἐπραγματοποιήθη  
λόγω τοῦ κηρυχθέντος ἰταλοαιθιοπικοῦ πολέμου καί τῶν συμπα-  
ρομαρτησῶν αὐτῶν οἰκονομιῶν.

Διὰ τοῦτο, ἀμέσως μετὰ τὴν ἐγκατάστασίν μου εἰς Θεσ/νί-  
κην, ὑπέστη νέαν ἐπεξεργασίαν, βιβλιογραφικὴν ἐνημέρωσιν με-  
τὰ ταυτοχρόνου μεταφράσεως εἰς τὴν γαλλικὴν, ὑπὸ τὴν τελευτ-  
τάαν δέ ταύτην μορφήν ἐτυπώθη εἰς τὴν σειρὰν τῶν αὐτοτελῶν  
παραρτημάτων τοῦ περιοδικοῦ Byzantinisch-neugriechische Jah-  
rbücher τοῦ καθηγητοῦ κ. H.A. Βάφ. Ἡ ἐκτύπωσίς της ἔληξε  
μετὰ τὴν κήρυξιν τοῦ κατὰ τῆς Ἑλλάδος πολέμου ἐκ μέρους τῆς  
'Ιταλίας, διὲ τ. ο. το δε οὔτε ἐκυκλοφόρησε κανονικῶς οὔτε ἐσημειώ-  
θη ἡ παρουσία της ὑπὸ τῶν εἰδικῶν.<sup>4</sup>

Ἡ πραγματεία αὕτη ὑπῆρξεν ἀποτέλεσμα ἐπανειλημμένων πε-  
ριηγήσεων ἄλλων τῶν χωρίων τῆς νήσου καί ἐπιτοπίου μελέτης τῶν  
ἰδιωμάτων των. Τὴν σημασίαν της δύναται τις νά ἀντιληφῆθῃ, ὅταν  
λάβῃ ὑπ' ὄψιν ὅτι ἰσόμεγέθεις νήσους μόνον ἡ Λέσβος καί  
ἡ Χίος ἔχουν μελετηθῆ πλήρως ἀπὸ τοὺς εἰδικούς (P. Kretschmer, H.  
Reinert), ἐνῶ διὰ τὴν Κέρκυραν ἢ τὴν Κεφαλληνίαν, φερ' εἶπεν,  
ἔχμεν σποραδικὰς ἢ μονογραφικὰς πληροφορίας, διὰ δέ τὰς με-  
γαλυτέρας (Κρήτην, Κύπρον, Εὐβοίαν), ἔχμεν μᾶλλον συνοπτι-  
κὰς ἢ ἀποσπασματικὰς. πάντως δέ οὐχὶ λεπτομερειακάς.

4) Τελευταίως ὁ καθ. κ. Ν. Ἀνδριώτης, εἰς τὸ βιβλίον του πε-  
ρὶ τοῦ ἰδιώματος τῶν Φαράσων ('Αθήναι 1948), μνημονεῖ  
αὐτῆς ἐπανειλημμένως. Περὶ τινῶν σελίδων τῆς Εἰσαγωγῆς ἐ-  
γράφη ἐπίκρισις εἰς τὴν Δωδεκανησιακὴν Ἐπιθεώρησιν,  
περὶ ἧς βλ. κατωτέρω.





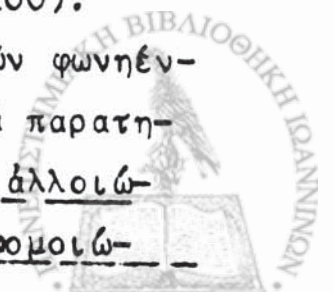
Διάγραμμα:

Προτάσσεται της εξέτασεως των ιδιωματικών φαινομένων μία διεξοδική εισαγωγή ( σ. ΧVIII - L ) , εἰς τὴν ὁποῖαν θύγονται τὰ προβλήματα τῆς ἀναμείξεως τῆς Κοινῆς μετὰ τῆς δωρικής ροδιακῆς διαλέκτου. Διαπιστοῦται ἡ παρουσία ὠρισμένων τύπων τῆς Κοινῆς ( κατάληξις -οσαν ) θεωρουμένων νεκρῶν, καὶ ὠρισμένων λέξεων, ἐκτίθεται δὲ ἐν συντομίᾳ ἡ ἄποψις ὅτι ἡ Κοινὴ δὲν ἠδύνατο νὰ ἀλλοιωσῇ ὀλοσχερῶς τὸν γλωσσικὸν χαρακτήρα τῶν ἀρχαιοδιαλεκτικῶν περιοχῶν, ἰδίως ἐκεῖνων αἰτινες δὲν ὑπέστησαν σημαντικὰς μεταβολὰς εἰς τὴν σύνθεσιν τοῦ πληθυσμοῦ, ὅπως συμβαίνει μὲ τὰς νοτίους Σποράδας. Διατυπῶνται δὲ ἀκροθιγῶς ἡ θέσις ὅτι εἶναι δυνατὴ ἡ ἀποκατάστασις μιᾶς δωρικής διαλεκτικῆς ζώνης εἰς τὰ νέα Ἑλληνικὰ ἰδιώματα ἀπὸ (Κύπρου), Ρόδου καὶ Δωδεκανήσων μέχρι Κρήτης, Πελοποννήσου καὶ Κάτω Ἰταλίας, Ἐν συνεχείᾳ δίδονται τὰ στοιχεῖα χεῖρα τὰ ἀπαρτίζοντα τὴν σημερινὴν ροδιακὴν διάλεκτον, ὁρίζονται αἱ σημαντικώτεραι ἰδιωματικαὶ συστάδες αὐτῆς ( νοτιὰ ζώνη, βορεῖα ζώνη, μικρότεραι ἰδιωματικαὶ συστάδες ) καὶ γλωσσικαὶ νησιῶδες ( Ἀπόλλωνα, Ἀρχάγγελος ). Διερευνῶνται αἱ σχέσεις τῆς ροδιακῆς μὲ τὰς λοιπὰς νεοελληνικὰς διαλέκτους, κυρίως τῆς Κύπρου, Κρήτης, Τσακωνιάς, Κάτω Ἰταλίας ( σ. ΧΧΙV - ΧΧVΙΙΙ ) καὶ αἱ ἐνδεχόμεναι ἐπιδράσεις τῶν γειτονικῶν διαλέκτων ( καὶ τῆς τῆς Κων/πόλεως ( ΧΧVΙΙΙ - L ) ).

Ἡ ἔρευνα αὕτη πέκτεινομένη γλωσσογεωγραφικῶς, διήκουσα δὲ ἱστορικῶς διὰ τοῦ θέματος καὶ χρησιμοποιοῦσα ἀρχαίας πηγὰς καὶ μεσαιωνικὰς πληροφορίας, εἶναι τελείως πρωτότυπος καὶ, ὡς νομίζω, γίνεται διὰ πρώτην φοράν τόσο συστηματικῶς.

Τὸ κύριον θέμα χωρίζεται εἰς 3 μέρη: I. Πάθη φωνηέντων ( σ. I-82 ), II. Πάθη συμφώνων ( σ. 83-166 ), III. Κείμενα, Λεξιλόγιον, Γλωσσογεωγραφικὸν χάρται ( σ. 167-200 ).

Εἰς τὸ I μέρος , ἐκτός τῶν συνήθων τροπῶν τῶν φωνηέντων παρὰ τὰ διάφορα σύμφωνα ( σ. I-16 ) , ἔχομεν νὰ παρατηρήσωμεν τὴν ἔκτασιν τῆς ἀφαιρέσεως, προθέσεως καὶ ἀλλοιώσεως τῶν ἀρχικῶν φωνηέντων ( σ. 17-31 ) καὶ τῆς ἀφομοιώ-





σεως τῶν φωνηέντων ( σ.32-37). Κυρίως ὅμως ἐνδιαφέρουν αἱ συχνόταται - λόγω τῆς κωφώσεως τῶν συμφώνων β, γ, δ -- συναντήσεις τῶν φωνηέντων, αἵτινες ἀπολήγουν εἰς : α) σὺπτυξιν τῶν ὁμοίων φωνηέντων, β') ἐκκρουσιν τοῦ ἀσθενεστεροῦ, γ) στένωσιν τοῦ ε εἰς ι καὶ τοῦ ο εἰς ου πρό η κατόπιν ἀνσικτοτέρων φωνηέντων, δ) ἡμιφώνωσιν τοῦ ου καὶ ι ( ἢ διατήρησις ἀθ συνιζήτων τύπων εἰς -ια, φωτιά κλπ., ε) ἡμισυμφώνωσιν τοῦ ι καὶ δημιουργίαν πλουσίων φθογγικῶν κλιμακώσεων παρά τὰ διάφορα σύμφωνα ( 38-74) . Τά φαινόμενα ταῦτα παρουσιάζουν πλεθὺν λεπτομερειῶν καὶ περαιτέρω ἐξελίξεις καὶ ἑξοχον ἐπιστημονικὸν ἐνδιαφέρον, διότι μᾶς παρουσιάζουν μίαν μοναδικὴν γλωσσικὴν νησίδα, τὸ ἰδίωμα τῶν Ἀπολλώνων, καὶ συγχρόνως δύνανται μετὰ προσοχῆς νὰ συσχετισθοῦν ἐν πολλοῖς μὲ ἀντίστοιχα τῆς ἀρχαίας γλώσσης καὶ νὰ μᾶς διαφωτίσουν διὰ τὴν πορείαν αὐτῶν. Αἱ προεγγύσεις αὗται ἐπιχειροῦνται μετὰ προσοχῆς καὶ πλουσίας τεκμηριώσεως, διατυποῦνται δέ ἐκάστοτε οἱ νόμοι οἵτινες διέπουν τὰ φαινόμενα

Ἀκολουθοῦν τὰ κεφάλαια συγκοπῆς καὶ ἀναπτύξεως φωνηέντων, τὸ τῆς μεταθέσεως αὐτῶν, τὸ τῆς ἀναπτύξεως διαβιβαστικοῦ φθόγγου ε καθὼς καὶ σύντομος ἐξέτασις τῶν ἀλλοιώσεων τῶν τελικῶν φωνηέντων ( 75-82).

Εἰς τὸ II μέρος, σημαντικώτατα εἶναι τὰ κεφάλαια περὶ κωφώσεως, ἀφαιρέσεως, ἀναπτύξεως τῶν συμφώνων β, γ, δ, καὶ τῶν ἀμοιβαίων ἐναλλαγῶν μεταξὺ τῶν β, γ, δ ἀφ' ἑνός, καὶ τῶν φ, χ, θ ἀφ' ἑτέρου. Γίνονται αἱ ἀναγκαῖαι συσχέτισεις πρὸς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν καὶ τὴν Κοιγῆν καὶ διαπιστοῦνται οἱ ὅροι οἵτινες εὐνοοῦν ἰδιαιτέρως ἕκαστον φαινόμενον ( 85-89). Ἀκολουθοῦν τὰ κεφάλαια προθέσεως, ἀφαιρέσεως καὶ ἐπενθέσεως ( ἀναπτύξεως) συμφώνων καθὼς καὶ τὸ ἐξετάζον τὰς φωνητικὰς τροπὰς αὐτῶν ( 100-115).

Εἰς τὸ περὶ τῶν συμφωνικῶν συμπλεγμάτων κεφάλαιον ( 116-125), ἀξιοποσητῆρος εἶναι, μεταξὺ ἄλλων, καὶ ἡ ἰδιάζουσα εἰς τὸ ἰδίωμα τῶν Ἀπολλώνων τροπὴ τῶν δασέων εἰς τὰ ἀντίστοιχα μέσα, ἐπὶ τῶν συμπλεγμάτων δασέος καὶ ὑγροῦ ἢ ἐνρίνου



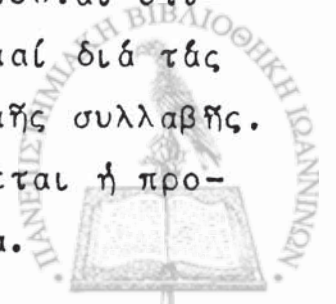


( φ, χ, θ + ρ, λ, ν = β, γ, δ, + ρ, λ, ν). Το φαινόμενον τοῦτο συναντᾶται ἐπὶ τοῦ παρόντος εἰς τὴν Κυπριακὴν διαλεκτὸν καὶ, ~~ἐπο-~~σπορικῶς, εἰς Εὐβοϊαν.

Τὰ ἐνρίνα σύμφωνα, καὶ ἡ λειτουργία των ( ἀφομοίωσις, ἠχηροποιήσις τοῦ ἀκολουθοῦντος ψιλοῦ) ἐξετάζονται εἰς τὸ ἐπόμενον κεφάλαιον ( I26-I31). Ἄξια προσοχῆς εἶναι ἡ ἀφομοίωσις(;) τοῦ ἐνρίνου μετὰ τὴν ἠχηροποίησιν τοῦ ψιλοῦ εἰς τὸ ἰδίωμα τῆς Ἀρχαγγέλου ( τοῦτοδ' εἶδ. ἀόπο = τοῦτον τὸν τόπον), φαινόμενον τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ ἐξαίρεσιν ἐντός τῶν ροδιακῶν ἰδιωμάτων. Ἐν συνεχείᾳ ἐξετάζονται αἱ φωνηρικαὶ ἐξελίξεις τοῦ σ ( I32-I34). Ἐνδιαφέρον παρουσιάζει τὸ κεφάλαιον τῆς μεταθέσεως καὶ ἀντιμεταθέσεως τῶν συμφώνων ( I35-I38). Ἐάν ἐξαιρεθῇ ἡ γνωστὴ ἐργασία π σ κ. Φάβη, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἐξετάζεται ὀξεξοδικῶς τὸ φαινόμενον τῆς μεταθέσεως καὶ ἀντιμεταθέσεως φθόγγων ( συμφώνων καὶ φωνηέντων ) καὶ ἡ ὁποία ἐτυπώθη ταυτοχρόνως μετὰ τὴν μελέτην μου, εἶναι ἴσως ἡ πρώτη φορὰ κατὰ τὴν ὁποίαν ἐξετάσθη τόσο ἐξονυχιστικῶς ἡ παρουσία ὄλων τῶν περιπτώσεων εἰς μίαν ἰδιωματικὴν περιοχὴν, ἐνῶ περὶ τῆς ἀφομοίωσεως τῶν συμφώνων ( σ. I39-I40), δὲν εἶχε ἀκόμη γίνεαι γενικωτέρα πραγματευσίς, καὶ ὅσον γνωρίζω.

Τὸ Κεφάλαιον περὶ ἀνομοίωσεως (I41-I46) μετὰ τὰς ὑποδιαίρέσεις του ( ἀποβολὴ συλλαβῆς, ἀποβολὴ συμφώνου, ἀντικατάστασις συμφώνου ) εἶναι πλουσιώτατον εἰς παραδείγματα, τὰ ὁποῖα ἐξετάζονται λεπτομερέστατα ἐπὶ τῇ βάσει τῶν συμφωνικῶν συνδυασμῶν, τῶν εὐνοούντων τὴν ἀνομοίωσιν, μετὰ τῆς αὐτῆς <sup>δὲ</sup> προσοχῆς ἐξετάζονται εἰς τὸ ἐπόμενον κεφάλαιον ( I47-I52) αἱ περιπτώσεις ἀναλογίας, παρετυμολογίας καὶ συμφύρσεως.

Εἰς τὸ περὶ διπλῶν συμφώνων ( I53-I61), ἐρευνῶνται οἱ λόγοι διατηρήσεως καὶ δημιουργίας αὐτῶν καὶ διαπιστοῦται ὅτι πλὴν τῆς δυνάμεως τῆς παραδόσεως-σοβαρὸς λόγος καὶ διὰ τὰς δύο περιπτώσεις εἶναι ὁ ἰσχυρὸς τονισμὸς γειτονικῆς συλλαβῆς. Εἰς τὸ τελευταῖον κεφάλαιον ( ΧΧΙΥ σ. I62-3) ἐξετάζεται ἡ προσαρμογὴ τῶν ξένων φθόγγων εἰς τὰ ροδιακὰ ἰδιώματα.





Είς τό τρίτον μέρος δημοσιεύονται ιδιωρικά κείμενα εἰς φωνητικὴν γραφήν ( 167-176) καὶ ἀκολουθοῦν πίνακες τῶν ἐξετασθεισῶν ἐν τῇ πραγματεῖα τοπωνυμιῶν ( ὑπὲρ τὰς 100) καὶ τῶν ὑπερτρισχιολίων λέξεων καὶ τύπων ( 177-199).

Τρεῖς γλωσσογεωγραφικοὶ χάρται τῆς Ρόδου εἰς τὸ τέλος ὀρίζουν τὴν ἔκτασιν 25 περίπου φωνητικῶν φαινομένων.

Ἡ ἐργασία αὕτη, μέ τὴν μεθοδικωτάτην διάταξιν, τὴν ἀφθονίαν τῶν παραδειγμάτων καὶ φαινομένων τὰ ὅποια περιγράφει, μέ τὴν ἀναγωγὴν αὐτῶν, ὅπου τοῦτο ἐπιτρέπεται, εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν, τὰς διαλέκτους, καὶ εἰς τὴν Κοινὴν, μέ τὴν διατύπωσιν τῶν φωνητικῶν νόμων καὶ μέ τὰ γενικώτερα προβλήματα τὰ ὅποια θίγει, δεόν νά θεωρηθῇ μία ἀπό τὰς σοβαρωτέρας συμβολάς εἰς νεοελληνικὴν διαλεκτολογίαν.

2. Τὸ ἰδίωμα τῆς Χάλκις Δωδεκανήσου. ( φωνητικὴ, τυπικόν, σύνταξις; κείμενα, τοπωνυμῖαι γενικόν καὶ εἰδικόν λεξιλόγιον).

Μετά δευτέραν ἐπίσκεψίν μου εἰς τὴν νῆσον, ἀναθεώρησα ἐξ ὀλοκλήρου τὴν μνημονευθεῖσαν ἀνωτέρω διαταξὴν, τὴν ἐνημέρωσα βιβλιογραφικῶς καὶ τὴν ὑπέβαλα δακτυλογραφημένην εἰς τὴν Φιλοσοφικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου Θεσ/νίκης ὡς διτριβὴν ἐπὶ ὑψησίῳ, προσθέσας τὰς τοπωνυμίας τῆς νῆσου καὶ τὸ Γενικόν καὶ εἰδικόν Λεξιλόγιον.

Ὁ εἰσηγητὴς κ. Σιγάλας ἔγραψε περὶ αὐτῆς εἰς τὴν εἰσηγήσιν του πρός τὴν Σχολὴν: " Ὁ συγγραφεὺς γνωρίζει νά παρατηρῇ γλωσσικά φαινόμενα, νά τὰ ἐννοῇ καὶ νά τὰ ἐξετάζη μέ μεθοδικότητα. Ὁ ἀναγνώστης παρακολουθεῖ τὴν παρατηρητικότητα του, ἣ ὅποια τοῦ παρέχει πολλές ἀφορμὰς πρὸς τὴν περαιτέρω ἐρευνὰ προβλημάτων τῆς νεώτερης Ἑλληνικῆς γλώσσας. Ἡ ὅλη πραγματεία εἶναι συντεταγμένη μέ φιλοτιμία καὶ εὐσυνειδησία, προτεήματα ποὺ χαρακτηρίζουν καὶ τίς ἄλλες ἐργασίες τοῦ κ. Τσ. ; ὅπως εἶναι ἡ ἀρκετὰ ἐκτενὴς πραγματεία του ποὺ ἐπιγράφεται: *Essai sur la rhonétique des parlers de Rhodes* καὶ μία ἄλλη ποὺ μοῦ παρουσίασε πρὸ μηνῶν δακτυλογραφημένη μέ τὴν ἐπιγραφή: " *Τὰ δωρικὰ ὑπολείμματα στὰ ροδιακὰ ἰδιώματα καὶ οἱ πρῶτες δωρικὲς χῶρες ( σ.Ι-80).*"





Ἡ ἐν λόγῳ ἐπὶ ὑψηλῆς διατριβῆς, ἣτις εὐρίσκεται τῶρα ὑπὸ πέκτιπῶσιν <sup>5)</sup>, παρουσιάζει πολλά ἐνδιαφέροντα σημεῖα <sup>ως ἰδιώματα</sup> (μουσικός τόνος, ἀρχαϊκότης κλπ.). Διαπιστώνει μεταξύ ἄλλων καὶ τὴν ὑπαρξίν μιᾶς γλωσσικῆς ζώνης ἐντὸς τῶν δωδεκανησιακῶν ἰδιωμάτων, ἣτις μᾶς συνδέει μὲ τὰ Καρπαθιακὰ καὶ μὲ τὴν Ἀν. Ἐρήτην. (β + ι = γι, δ + ι = γι, γραῖα = γρά κλπ.).

### 3. Συμβολὴ εἰς τὴν ρύθμισιν τοῦ νεοελληνικοῦ κλιτικοῦ συστήματος.

(Ἀνάτυπον ἐκ τοῦ Στ' Τόμου τῆς Ἐπετηρίδος τῆς Φιλοσ. Σχολῆς τοῦ Παν/μίου Θεσ/νίκης σ. 245-280). Θεσ/νίκη 1948.

Ἡ μελέτη αὕτη προήλθεν ἀπὸ τὴν διαπίστῶσιν ὅτι τὸ ὑπὸ τῆς κρατικῆς "Νεοελληνικῆς Γραμματικῆς" τοῦ 1941 (Μ. Τριανεταφυλλίδης, Ν. Ἀνδριώτης, Θ. Σταύρου, Κ. Λάκωνας, κ. ἄ.) προτεινόμενον σύστημα κλίσεως τῶν οὐσιαστικῶν ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ γένους (α' κλίσις ~~ἰσχυρῶν~~ ἀρσενικῶν, β' κλίσις θηλυκῶν, γ' κλίσις οὐδετέρων), μὲ τὰς πολλὰς ὑποδιαιρέσεις ("τάξεις"), ἀντὶ νὰ ἀπλοποιῆ τὴν κλίσιν, ὅπως προφανῶς ἐπέδωκον οἱ συγγραφεῖς, ἀντιθέτως δυσχεραίνει ταύτην.

Διὰ τοῦτο ἐμελετήθησαν (<sup>καθ.</sup> Ἰ τὰ ἐπιστημονικὰ δεδομένα) ἐπὶ τοῦ καθαρῶς ἐπιστημονικοῦ ἐπιπέδου τῆς Γενικῆς Γλωσσικῆς αἱ ὑπάρχουσαι σχέσεις μεταξύ τῶν τριῶν γραμματικῶν κατηγοριῶν αἰτινες ἀπαρτίζουν τὴν κλίσιν, ἥτοι τοῦ γένους, τῆς πῶσεως καὶ τοῦ ἀριθμοῦ, ἀπὸ τῆς ἐνδοευρωπαϊκῆς περιόδου καὶ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς, μέχρι σήμερον. Διεπιστώθη ὅτι ἡ συχνότης τῶν πῶσεων εἰς τοὺς διαφόρους ἀριθμούς, εἶναι ἀνισος καὶ ἐξαρτᾶται ἐκ τῶν συντακτικῶν σχέσεων τὰς ὁποίας ἐκφράζει ἐκάστη. Ὅτι οἱ ἀριθμοὶ δὲν ἔχουν τὴν αὐτὴν συχνότητα, ὅτι τὰ γένη εὐρίσκονται εἰς διάφορον σχέσιν πρὸς τὰς καταλήξεις. Ὅτι ἡ ὀνομαστική κυρίως ἔχει ἀνάγκην ἰδιαιτέρων καταλήξεων εἰς τὰ διάφορα γένη. Συντίθενται κατὰ ταῦτα δύο πίνακες μὲ δύο κλιτικά συστήματα, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ πρῶτον ἐπὶ τῇ βάσει τῶν διδαγμάτων τῆς "Νεοελληνικῆς Γραμματικῆς", τὸ δὲ δευτέρον συμφώνως πρὸς τὰ πορίσματα τῆς μελέτης μου (σ. 245-267).





Ἀκολουθεῖ τὸ δεῦτερον κεφάλαιον ( Ἡ πρακτικὴ ἀποψη ) μὲν σύντομον ἀνάπτυξιν τῆς ἀνάγκης νὰ προσφέρωμεν εἰς τοὺς διδασκομένους σύστημα καὶ σύνθεσιν , ἀντὶ ποικιλίας καὶ ἀναλύσει ( σ. 268-271), καὶ τέλος εἰς τὸ τρίτον κεφάλαιον ( Ἡ παράδοσις ) περιγράφονται αἱ ἀπὸ Ἡρωδιανοῦ μέχρι σήμερον ἀπόπειραι ρυθμίσεως τοῦ κλιτικοῦ συστήματος καὶ τῆς ἀρχαίας καὶ τῆς νεωτέρας ἡμῶν γλώσσης ( σ. 271-290).

Ἡ ἐργασία αὕτη ἔτυχεν εὐμενοῦς ὑποδοχῆς καὶ ἐκ μέρους δύο ἐκ τῶν συγγραφέων ( τῶν κ. Τριανταφυλλίδου καὶ Θ. Σταύρου, τινες τὴν ἐπαινοῦν μὲν, ἀμφιβάλλουσιν ὅμως ἂν θὰ συμφωνήσουν πρὸς τὸ τελικὸν μου συμπέρασμα ) , καὶ ἐκ μέρους ξένων εἰδικῶν παραλείπω πολὺ κολακευτικὴν ἐπιστολὴν τοῦ κ. Τριανταφυλλίδου. ἀναφέρω τὴν ἐκτενῆ μελέτην τὴν ὅποیان ἔγραψεν εἰδικῶς ὁ κ. Σταύρου εἰς τὸ περιοδικὸν " Παιδεία ".<sup>5)</sup> Ἀποκαλεῖ τὴν ἐργασίαν μου " πολὺ σοβαρὴ καὶ ἀξιοπρόσεχτη " ( σ.195) γράφει δὲ εἰδικώτερον περὶ αὐτῆς τὰ ἑξῆς : " ἡ ἐπιστημονικὸτητα τοῦ τριανταφυλλίδου μετὸν ὅποτον γίνεται ἡ ἐρευνα, εἶναι ἀναμφισβήτητη. Μπορεῖ ὁ Τσ. νὰ μὴ λήῃ ἄγνωστα πράγματα - ἄλλωστε παραπέμπει εἰς συνειδήματα τίσ πηγὰς ἀπ' ὅπου ἀντλεῖ - ἐκθέτει ὅμως τὰ ζητήματα μὲ πληρότητα, μὲ θετικότητα, μὲ σύστημα καὶ μὲ γνώση, καὶ θὰ ἐπιθυμοῦσα πολὺ νὰ συστήσω σὲ πολλοὺς νέους μας φιλολόγους τὸ διάβασμα τῶν σελίδων του αὐτῶν. θὰ ὠφεληθοῦν ἀρκετά. Ἀδιάφορο ἂν τὰ συμπεράσματα ὅπου καταλήγει γιὰ τὴν ρύθμιση τοῦ κλιτικοῦ συστήματος δέν μοῦ φαίνονται πειστικὰ καὶ - τὸ λέω αὐτὸ ἀπὸ τώρα - δέ μοῦ στάθηκε δυνατὸ νὰ συμφωνήσω μαζί τους " ( σ.196).<sup>6)</sup>

Χαρακτηριστικοὶ διὰ τὴν ἐλλειψιν συμβατικότητος εἶναι οἱ ἐπιτολαὶ τῶν κ. F. Delger καὶ S. Baudouin, τῶν ὁποίων ἀ-

5) Θ. Σταύρου, Ἡ κλίσις τῶν οὐσιαστικῶν, Παιδεία τεύχ. 20 σ. 195-209.

6) Εἰς τὸ αὐτὸ περιοδικὸν θὰ δημοσιευθῇ συντόμως ἀπάντησις δι' ἧς ἐπορρίπτονται αἱ ἀντιφρήσεις τοῦ κ. Σταύρου καὶ νισχύονται ἔτι περαιτέρω αἱ ἀπόψεις μου.





φέρω τὰ καθαρῶς ἀντικειμενικά σημεῖα : " ..... Ihr Vorschlag nicht nur der didaktischen Zweckmäßigkeit, sondern in der Tat der Tendenz der Sprachentwicklung zum Ausgleich nach E n d u n - g e n, nicht nach Genera entspricht... Sehr dankenswert und lehrreich war mir ihre Uebersicht über die bisherige Behandlung der Deklinationseinteilung in den verschiedenen Grammatiken von Herodian bis Pernot" (Fr. Dölger, ἐπιστολή ἐκ Μονάχου τῆς 20-5-1948).

" ... Τῆ διάβασα μέ πολύ ἐνδιαφέρον, ἀφοῦ ἀναγκαστικά ἡ διδακτική ἄποψη παύζει μεγάλο ρόλο γιά μένα. Καί χάρηκα πολύ φθάνεις πάνω κάτω στό ἴδιο ἀποτέλεσμα πού φτάνω κι' ἐγώ... " (S. Buid-bony, ἐπιστολή ἐκ Γενεύης τῆς 24-4-1948).

#### 4. Κοινή - Ροδιακά Ἰδιώματα. Ρόδος 1948 σ. 5-63.

Ἡ πραγματεία αὕτη ἀποτελεῖ ἀπάντησιν εἰς ἐπίκρισιν δημοσιευθεῖσαν εἰς τήν " Δωδεκανησιακήν Ἐπιθεώρησιν"<sup>7</sup> Ἡ ἐπίκρισις ἐπεχείρησε νά ἀνατρέψῃ τὰς ἐν τῇ Phonétique des dialectes de Rhodes (σ. XXIV κ.έ.) ἐκτεθείσας ἀκρίβεις μου περί τοῦ τρόπου ἀναμελέσεως τῆς Κοινῆς μετά τῆς δωρικῆς ροδιακῆς διαλέκτου καί εἰδικώτερον ὅτι:

α) Ἡ κατάληξις - οσαν ( ἐλέγοσαν ἤ τῆς Κοινῆς δέν σφραγίζεται σήμερον εἰς τοὺς τύπους ἐλόσαν, ἐκλιόσαν, ἐρμιόσαν κλπ. τοῦ ἰδιώματος τῶν Ἀπολλωνίων, τοὺς ὑπ' ἔμοῦ ἀποκατασταθέντας (ἔ..α.σ. XXVI) εἰς ἐλέγοσαν, ἐκλαόσαν, ἐρμέγοσαν κττ., ἀλλ' ὅτι οἱ τύποι οὔτοι ὀφείλονται εἰς " νεωτερισμόν τοῦ ἰδιώματος ἐκ τῶν τολμηροτέρων ".

β) " Ὅτι ἔχουν εὐρυτέραν διάδοσιν αἱ λέξεις τὰς ὅποιας ἐθεώρησα ὡς ἀπαντώσας εἰς τήν Κοινήν καί εἰς τὰ ροδιακά ἰδιώματα.

γ) " Ὅτι δέν εὐσταθεῖ ἡ ἄποψις μου περί βαθυτέρας ἐπιδράσεως τῆς μεσογειακῆς Κοινῆς ἐπὶ τῆς δωρικῆς ροδιακῆς διαλέκτου.

7) Βτ. Α', τεύχ. 4, 5, 6, 7 σ. 138-142, 182-195, 223-228, 250-255.





Ἡ ἐπικρίσις ὑπεβλήθη εἰς αὐστηρὸν ἐπιστημονικὸν ἔλεγχον, ἀνεπτύχθησαν δὲ τοιούτοτρόπως καλύτερον αἰ ἀπόψεις μου εἰς ζητήματος ὄντως σπουδαιότητος διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης. Προτάσσεται τὸ κεφάλαιον περὶ τῆς Κοινῆς καὶ τῆς διαφόρου διαδόσεώς της εἰς περιουχῶς ἑλληνογλώσσους καὶ μὴ, ἀναπτύσσεται δὲ ὁ φυσικώτερος τρόπος <sup>ἀποδόσεως</sup> διεισδόσεώς ἧτις δὲν δύναται κατ' ἀνάγκην νὰ ἐπιφέρῃ τὴν ἐξαφάνισιν τῶν ἀρχαίων διαλέκτων, ὅπως ὑπεστηρίχθη μέτ' ἐπιμονῆς, κυρίως ὑπὸ τοῦ μακαρίτου Κατζιδάκι, ὑπερβαλόντος ἐν τῇ προσπάθειά νὰ καταρριψῇ τὰς ὑπερβολὰς τῶν αἰολοδωριστῶν. Ἀναπτύσσεται ἡ σημασία τῆς Δωρικῆς Κοινῆς, ἡ ὑποχώρησις τῆς δωρικῆς διαλέκτου τῆς Ρόδου, καθὼς καὶ ἡ βαθυτέρα καὶ μακροχρόνιος ἐπίδρασις τῆς μεσογειακῆς Κοινῆς ἐντιθέτως πρὸς τὴν ἐπίδρασιν τῆς τῆς Κων/πόλεως, ἐπειδὴ ἡ τελευταία ἤρχισε νὰ ἐπιδρᾷ ἐπὶ τοῦ ἑλληνικοῦ κόσμου - κυρίως τοῦ νοτίου - μᾶλλον ἀργά, πάντως μετὰ τὴν ἐπίδρασιν τῆς μεσογειακῆς Κοινῆς ἐπ' αὐτοῦ. Ἐξηγοῦνται δὲ οἱ ἱστορικοὶ λόγοι οἵτινες μᾶς ἐπιβάλλουν αὐτὰς τὰς ἀπόψεις ( σ. 5-18 ).

Ἐξετάζων εἰδικώτερον τοὺς προαναφερθέντας τύπους ( ἐλόφαν κλπ. ) τῶν Ἀπολλώνων, ἀποδεικνύω τὴν πλήρη συμφωνίαν τῶν φωνητικῶν καὶ μορφολογικῶν φαινομένων τῶν ροδιακῶν ἰδιώματων καὶ τοῦ ἰδιώματος τῶν Ἀπολλώνων μετὰ τὴν θέσιν μου καὶ τὴν τελείαν ἀνατροπὴν τῆς ἐπικρίσεως. Τὸ κεφάλαιον τοῦτο ( σ. 19-43 ) εἶναι ἐξαντλητικώτατον καὶ ἀδιάσειστον, ἐνισχύεται δὲ καὶ διὰ τῆς ἱστορικῆς παρακολουθήσεως τοῦ φαινομένου - οσαν ἀπὸ τῆς ἐμφανίσεώς του μέχρι σήμερον καὶ διὰ τῆς ἀνευρέσεως ὁμοίων τύπων εἰς ἑτέραν γλωσσικὴν νησιῶσα, τὴν Ἑλυμπὸν Καρπάθου ( ἐκλιόσαν ) καὶ εἰς τὰ ἰδιώματα τῆς Ἰστρίου καὶ Προφύλιας Ρόδου ( ἐρμέουσαν ).

Εἰς τὸ κεφάλαιον περὶ Λεξιλογίου ἐξετάζω τὴν διαφορὴν θέσιν τῶν κοινῶν καὶ τῶν εἰδικῶν λέξεων εἰς καθὲ ἰδιώμα, τὴν δυνατότητα διαδόσεώς των καὶ ἔξω τῶν διαλεκτικῶν ὄρων εἰς γειτονικὰς περιοχὰς, ἀναλόγως τῆς ἀνάγκης τὴν ὅποιαν πληροῦν, καὶ ἀκολουθεῖ μὲν ἀνακατάταξις τῆς γλωσσογεωγραφικῆς των ἐ-





κτάσεως εἰς τῆν βάσει τῶν μαρτυριῶν τοῦ Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ, συμφώνως πρὸς τὰς ὁποίας, μερικά ἐπὶ τὰς μνημονευθείσας λέξεις ἔχουν ὄντως εὐρυτέραν διάδοσιν καὶ εἰς ἄλλα ἰδιώματα, αἱ πλῆσται ὅμως ἀνήκουν εἰς τὴν πρῶτην δωρικήν διαλεκτικὴν ζώνην, δυνάμεναι νὰ ἀξήθησιν κατὰ βούλησιν, ἐάν θελήσωμεν νὰ χρησιμποιήσωμεν τὰ Ἄρχεῖα τοῦ Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ, ἀλλὰ καὶ ἀπλῶς 3 δημοσιευθέντας τόμους αὐτοῦ. Τέλος ἐπιχειρῶ ἔλεγχον ὠρισμένων ἐτυμολογικῶν ἀμφισβητήσεων τῆς ἐπικρίσεως καὶ ἐπανόρθωσι αὐτῶν ( 44-59 ).

Ἡ ἀποτυχία τῆς ἐπικρίσεως ὀφείλεται εἰς τὴν τελευτάν παραγνώρισιν καὶ ἀγνοίαν τῶν φωνητικῶν καὶ μορφολογικῶν δεδομένων τοῦ ἰδιώματος τῶν Ἀπολλώνων καὶ τῶν ροδιακῶν ἰδιωμάτων.

θεωρῶ τὴν ἐργασίαν ταύτην ὡς σημαντικωτάτην συμβολὴν εἰς τὴν ἱστορικὴν διευρένησιν τῆς γλώσσης μας , εἰς τὴν καλύτεραν κατανόησιν τῆς διαδόσεως τῆς Κοινῆς καὶ ὡς ἀπαρχὴν μιᾶς ὑγιεινέρας θεωρήσεως τοῦ γεγονότος ὅτι αὕτη δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἐξαφανίσῃ τὰς ἀρχαίας διαλέκτους ( βλ. Τσακωνιάν, Πόντον, Κάτω Ἰταλίαν ) ἀλλὰ ἐνεμέλχθη μετ' αὐτῶν. Τῆς διαφόρου ταύτης ἀναμελέσεως <sup>ἐκβάσιν</sup> ~~κατὰ τὴν~~ ἀποτελοῦν αἱ νέαι ἑλληνικαὶ διαλέκτοι καὶ τὰ ἰδιώματα. Ἐπίσης θεωρῶ ὅτι ἐντάσσονται ὀριστικῶς οἱ τύποι βλῶσαν κλπ. τοῦ ἰδιώματος τῶν Ἀπολλώνων μετὰ τῶν ἀρχαϊσμῶν ὅτινες ἐθεωροῦντο μέχρι τοῦδε ὡς παράδοξα δημιουργήματα τῆς Κοινῆς ( πβλ. τὸν τύπον βούλα ), ἐπειδὴ δὲν εἶχον ἀντιστοίχους εἰς τὴν Νέαν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν.

5. Μιὰ δωρική ἀντωνυμία ( Αὐταυτός = ἀπατός μου, σου, του, ὁ ἀπαυτός ). Ρόδος 1948 σ. 3-16.

Ἡ μελέτη αὕτη ἀποτελεῖ ἐπιβεβαίωσιν τῶν ἐν τῇ προηγουμένῃ ἐκτεθεισῶν ἀπόψεων καὶ ἔν ἀκόμῃ δεῖγμα τῆς παρουσίας περισσοτέρων ἀρχαιοδιαλεκτικῶν στοιχείων εἰς τὴν Νέαν Ἑλληνικὴν καὶ τὰς διαλέκτους, πρὸς τοῦτοις δὲ τῆς μεθόδου διὰ τὴν ἀνίχνευσιν των. Ἐπίσης ἀποτελεῖ μιαν ἀκόμῃ ἐνίσχυσιν τῆς ἀπόψεώς μου ὅτι δὲν εἶναι πάντοτε ἀπαραίτητος ἡ εἰς τὴν Κοινὴν μεταβίβασις ἀρχαιοδιαλεκτικῶν στοιχείων εἰς τὴν νέαν ἑλληνικὴν διάλεκτον καὶ ἡ εὐρυτέρα διάδοσις των εἰς ἄλλας περιοχάς.



ἀλλ' ὅτι καὶ ἡ ἀπ' ἐθέλειας κληροδότησις τῶν εἶναι καὶ δυνατὴ λογικῆ.

Καθορίζεται ἡ σημερινὴ γλωσσογεωγραφικὴ ἔκτασις τῶν νεοελληνικῶν τύπων καὶ ἡ σημασία τῶν, ἡ ἔκτασις, ἡ πολυτυπία καὶ ἡ σημασία τῆς ἀρχαίας δωρικῆς ἀντωνυμίας αὐταυτός, ἐκ τῆς ὁποίας, κανονικᾶς φωνητικᾶς ἐξελεύσεις, φθάνομεν εἰς τοὺς σημερινοὺς τύπους. Ἐνδιαφέρον παρουσιάζει ὁ προφανὴς σχηματισμὸς τῶν νεοελληνικῶν τύπων ( ἰδίως τοῦ ἀπαιτός ) ἀπὸ τοῦ στάδιον τῆς ἠφωνώσεως τῶν ὀποτακτικῶν υ τῶν διφθόγγων, δι' ἐκκρούσεως σ τοῦ, συμφώνως καὶ πρὸς ἄλλα παραδείγματα τῆς Κοινῆς.

6. Μαριτσά - Καλυθιές . ( 'Ανάτυπον ἀπὸ τὴν " Τέχνην " )  
Ρόδος 1948 σ. 1-8.

Ἐξετάσις δύο τοπωνυμιῶν ( χωρίων ) τῆς Ρόδου. Τὸ πρῶτον νάπτεται ἐπιτυχῶς πρὸς τὸν μεσαιωνικὸν τύπον δ μαριτζᾶς (mar... calous), , τὸ δὲ δεύτερον πρὸς τὸ οὐσ. κολυτέα. Ἐνδιαφέρουσα εἶναι ἡ συσχέτισις τοῦ ροδιακοῦ Καλυθιές μὲ τὸ ἀθηναϊκόν Καλλιθέα ( = Καλυθέα ) καὶ τοῦ τελεσταίου πρὸς τὸν ἀρχαῖον δῆμον Κο(λ)λυ(τ)τόν . Ἐπὶ τῆς εὐκαιρίας ἀναφέρονται ἐπικουρικῶς καὶ ἐτυμολογοῦνται πολλαὶ ροδιακαὶ τοπωνυμιαί .

7. 'Ανάγνωσις καὶ ὑπομνημάτισις δύο παπύρων ( ἐπιστολὴ Ἀπολλωνιανοῦ , Συμβόλαιον προκαταβολῆς τῆς τιμῆς σ(του) εἰς τὰ Annali della Scuola Normale Superiore di Pisa 1934 σ.23-2.

8. 'Ανάγνωσις καὶ ὑπομνημάτισις φιλολογικοῦ παπύρου . περιέχοντος ἀπόσπασμα τοῦ Ω τῆς Ἰλιάδος ( στ. 648-681 ) εἰς τοὺς Papiri della Società Italiana di Epigraphologia (PSI) vol. XI (1935) N° 1189.

9. 'Η ἐπίδρασις τῶν ἐκκλησιαστικῶν κειμένων στὴ γλῶσσα τοῦ λαοῦ . Νέα Ἑστία τόμ. 19 (1936) σ.723-724. Ἀναφέρονται μερικαὶ ροδιακαὶ λέξεις καὶ φράσεις ὀφειλόμεναι εἰς ἐπίδρασιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν κειμένων.

10. 'Η διδασκαλία τῆς Νεοελληνικῆς Γραμματικῆς . Περιοδ. " Παιδεία " τευχ. 9 ( Ἰούν. 1947 ) 466-472, τευχ. 10 ( Ἰούλ. 1947 ) σ. 51-522.





Τονίζεται ή σημασία της Γραμματικής διά τήν έξύψωσιν τουσ Αδ  
γου καί τήν έξυπνότησιν τουσ πνεύματος, ιδιαιτέρως δέ δι' ήμās  
τους "Έλληνας" καθορίζονται οι λόγοι ένεκα των όκείων ή διδασκ  
λία αύτη καθυστερεϊ πάρι' ήμίν. Διαφορά μεταξύ γραφομένης καί  
δμιλουμένης Κεινής, παραμέλησις τουσ διαλεκτικοί γλωσσικοσ πλου  
του, επέκτασις της χρήσεως της Νέας 'Ελληνικής καί εις άλλους  
τομεϊς ( έπιστημονικούς) πλήν των συναισθηματικών ( λογοτεχνίας  
καί δημιουργία διπλοτυπιών από τήν άναγκαστικήν χρησιμοποίησιν  
φωνητικών καί μορφολογικών στοιχείων καί της άρχαιας καί της  
καθαρευούσης 'Εκφράζονται ώρισμένα απόφεις περί της προελεύσε  
ως των λεγομένων " ποιητικών " λέξεων καί εις τήν άρχαίαν καί  
εις τήν νέαν γλώσσαν καί διατυπώνται ή άποψις ότι αύται είναι  
διαλεκτικά.

Διαπιστώνται ή ύπάρχουσα άντινομία μεταξύ τουσ γεγονότος ότι  
διδάσκεται μέν ή Νέα 'Ελληνική γλώσσα εις τά δημοτικά σχολεία  
όέν διδάσκεται δέ ή γραμματική της εις τους ύποψηφόους διδασκα  
λους. 'Επίσης ή άντινομία μεταξύ των αισθητικών αναλύσεων λο  
τεχνικών κειμένων εις τά Γυμνάσια καί της άγνοίας των κανόνων  
της γλώσσης εις τήν όποίαν είναι γραμμένα τά κείμενα αύτά.

Καί περί της έργασίας ταύτης ό κ. Σπαύρου εις τήν προα  
ναφερθεϊσαν κριτικήν του λέγει τά έξής : " Χαίρομαι πολύ που  
νεται τώρα ή εύκαιρία να πώ ότι ... ό κ. Τσ. είχε εξετάσει τ  
μα μέ φρόνηση, μέ έπιστημοσύνη καί θετικότητα, είχε δείξει τί  
κό γίνεται εις τήν μόρφωση των νέων από τήν παραμέληση της γλωσσ  
κής διδασκαλίας καί είχε κάμει μερικές ούσιυστικές προτάσεις  
πρακτικές ύποδείξεις κοντά σε πολλά άλλα που έρεσε τότε εκεί  
τό σημείο όπου σατιρίζει τίς τάχατες αισθητικές σχολικές άνι  
σεις τίς μόδας, τίς τόσο ήνεδαφικές καί πραγματικά βλαβερές  
τόν τρόπο που γίνονται ." ( Παιδεία, τεύχ. 20, 15 Μαΐου 1948,  
σ. 195).

#### IV. ΕΡΓΑΣΙΑΙ ΣΧΕΤΙΚΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΝ

II. Η εκπαιδευτική πολιτική της Π.Β.Ε.Α. καί ή 'Ελληνική  
γραμματική. Περιοδ. "Κοινωνιολογική 'Επιθεώρησις" τεύχ. 4-





Δεκέμβρ. 1945 - 'Ιαν. - Φεβρ. 1946 . Ι μέρος σ. 35-42.

'Η μελέτη αὕτη ὑποτελεῖ τὸ πρῶτον μέρος κριτικῆς τοῦ ἐκπαι-  
δευτικοῦ προγράμματος τῆς Π.Ε.Ε.Α. , ὅπως τοῦτο ἀνεπτύσσεται ἀπὸ  
πρὸς τοῦτῃ ἐκπαιδευτικούς κατὰ τὸ βραχὺ εἰρηνικὸν διάστημα ἀπὸ  
τῆς ἀπελευθερώσεως μέχρι τοῦ Δεκεμβριανοῦ κινήματος. Περιεχό-  
μενα : 1) Ἡ μεγάλη 'Ιδέα, 2) Μήπως ἡ Μέγ. 'Ιδ. ἔγινε ὑπερριαλιστι-  
κὴ μετὰ τὴν 'Ἐπανάστασι; 3) Ἡ Πόλη, 4) Ἡ Μέγ. 'Ιδέα καὶ τὸ  
Σχολεῖο, 5) Προγονοπληξία - Βερμπαλισμός, 6) Ὁ περιούσιος λα-  
ός, 7) Οἱ ἠθικαὶ ἀξίες, 8) Ὑπῆρξε τὸ Σχολεῖο μας ἀντιλαϊκός;

Ἐς τὰ κεφάλαια ταῦτα ἀντικρούονται αἱ ἐπιστημονικοφανεῖ  
διδασκαλαὶ τῆς Π.Ε.Ε.Α. μὲ μίαν καθολικὴν θεώρησιν καὶ ὑπε-  
ράσπισιν τοῦ ἠθικοῦ καὶ ἐθνικοῦ βάρους τῆς Παιδείας μας.<sup>8</sup>

12. 'Η διδασκαλικὴ πεῖρα καὶ ἡ σχολικὴ ἀνοικοδόμησις. " Δελτί-  
ον Ἐνώσεως Λειτουργῶν Ν. Ἐκπαιδεύσεως " Θεσ/κη " Ἔτος Ι. (1945)  
τευχ. 3 σ. 65-71. Ἐπὶ τῆς βῆσει τῆς διδακτικῆς πείρας εἰς τὰ  
νέα Σχολικὰ κτίρια, τίγονται διάφορα προβλήματα βελτίωσεως  
τῶν ἔρων διδασκαλίας ( θέσις σχολείου, φῶς, ὑλικά, ὑπόστεγα,  
καθαριότης, κλπ.

#### Υ. ἈΛΛΑΙ ἜΡΓΑΣΙΑΙ

=====

13. 'Υπόμνημα γιὰ τὰ Δωδεκανήσια. Θεσ/κη 1946-σ.Ι-32.

'Η μελέτη αὕτη ἐγράφη πρὸς κατατόπιν ἐκείνων οἱ ὅποιοι ἐπρό-  
κειτο νὰ διοικήσουν τὴν νεοαπελευθερωθεῖσαν περιοχὴν. Περιγρά-  
φονται αἱ συνθήκαι καὶ τὰ προβλήματα τὰ ὅποια ἐδημιουργήθησαν  
λόγω τῆς Ἰταλικῆς κυρίως κατοχῆς , καὶ ὑποδεικνύονται αἱ ἀρ-  
μόζουσαι λύσεις. Οἱ παρακολουθοῦντες τὴν ἐν Δωδεκανήσῳ κατὰ-  
στασιν ἀπὸ τῆς ἀελευθερώσεως καὶ ἐγκαταστάσεως τῶν Ἑλληνικῶν  
'Αρχῶν, διαπιστώνουν ὅτι ἡ μελέτη αὕτη διέγραψε καὶ διεῖδεν  
ὀρθῶς τὴν κατάστασιν.

⚭

8) Τὸ δεύτερον μέρος, εἰς τὸ ὅποτον ἐξετάζεται ἡ κυτταρική θέ-  
σις τοῦ κλασσικοῦ Γυμνασίου ἀπὸ τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ μας συστήμα-  
τος καὶ ἄλλα συναφῆ ζητήματα, δὲν ἐδημοσιεύθη λόγω διακοπῆς τῆς  
ἐκδόσεως τοῦ περιοδικοῦ.

